

- Pridevniška zveza je še za korak manjša od samostalniške zveze vendar ponovno v marsičem paralelna samostalniški zvezi.
 - enako kot druge besedne zveze
 - določilo / kvantifikator
 - (1) *zelo dober kruh*
predober kruh
bolj zanimiv podatek
najbolj zanimiv podatek
 - dopolnilo
 - (2) *podoben očetu*
ponosen na očeta
predan poslu
 - Podobno kot samostalniška zveza ima lahko tudi oziralne stavke
 - (3) *fant, visok, kolikor si lahko misliš*
- Določilo pridevniške zveze je vedno na levi strani pridevnika, medtem ko dopolnilo ni vedno na desni strani pridevnika. Vrstni red znotraj pridevniške zveze v levem prilastku je ravno obraten vrstnemu redu v desnem prilastku (za razliko od določila, katerega usmeritev ne uravnava noben parameter, se dopolnilo po jeziki sveta nahaja ali levo ali desno od jedra skladijske besedne zveze). Dopolnila v spodnjih primerih so različni skladijski elementi. V (4) je to merska zveza, v (5) primerniška predložna zveza, v (6) pridevniško argumentno dopolnilo = pridevniški predmet, v (7) in (8) predložna zveza, ki opravlja funkcijo relativizatorja, v (9) pa pridevniški oziralni stavek.

(4) [kot svinja debel] bik * [debel kot svinja] bik <i>dvesto metrov visoka stena</i> * <i>visoka dvesto metrov stena</i>	* bik , [kot svinja debel] bik , [debel kot svinja] * <i>stena</i> , <i>dvesto metrov visoka stena</i> , <i>visoka dvesto metrov</i>
(5) <i>od svoje sestre višji fant</i> * <i>višji od svoje sestre fant</i> <i>od svoje družine ločen nesrečnež</i>	* fant , <i>od svoje sestre višji fant</i> , <i>višji od svoje sestre nesrečnež</i> , <i>ločen od svoje družine</i>
(6) <i>Maradoni podoben napadalec</i> * <i>podoben Maradoni napadalec</i>	* napadalec , <i>Maradoni podoben napadalec</i> , <i>podoben Maradoni</i>
(7) <i>za Meto pretežka torba</i> * <i>pretežka za Meto torba</i>	* torba , <i>za Meto pretežka torba</i> , <i>pretežka za Meto</i>
(8) <i>za slona majhen rilec</i> * <i>majhen za slona rilec</i>	* rilec , <i>za slona majhen rilec</i> , <i>majhen za slona</i>
(9) <i>kolikor si lahko misliš visok fant</i> * <i>visok, kolikor si lahko misliš fant</i>	* fant , <i>kolikor si lahko misliš visok fant</i> , <i>visok, kolikor si lahko misliš</i>
- Vrstni red pridevnika in dopolnila v desnem prilastku je enak vrstnemu redu med pridevnikom in dopolnilom v predikatni poziciji oziroma znotraj pridevniške zveze v oziralnih stavkih.

(10) <i>bik, ki je debel kot svinja, ...</i> <i>fant, ki je višji od svoje sestre, ...</i> <i>napadalec, ki je podoben Maradoni, ...</i>	* <i>bik, ki je kot svinja debel, ...</i> * <i>fant, ki je od svoje sestre višji, ...</i> * <i>napadalec, ki je Maradoni podoben, ...</i>
(11) <i>ta bik je debel kot svinja</i> <i>ta fant je višji od svoje sestre</i>	* <i>ta bik je kot svinja debel.</i> * <i>ta fant je od svoje sestre višji.</i>

- Preko tega lahko sklepamo, da je desni prilastek izvorno okrajšani oziralni stavek. O notranji zgradbi pridevniške zveze na tej točki ne bomo rekli še nič. Ni prav jasno kakšen mehanizem povezuje pridevniško zvezo znotraj desnega in znotraj levega prilastka.
- Drugi argument: določene besedne zveze se lahko pojavljajo samo v poziciji desnega prilastka, znotraj oziralnega stavka in v običajni predikativni poziciji, ne pa znotraj levega prilastka

(12)	<i>Meta je dobrega srca</i>	<i>Dekle, ki je dobrega srca.</i>
	<i>*dobrega srca dekle</i>	<i>dekle, dobrega srca</i>
(13)	<i>to slika je še brez imena</i>	<i>slika, ki je brez imena</i>
	<i>*brez imena slika (vendar brezimena slika)</i>	<i>slika, brez imena</i>
- desni prilastki te vrste so torej okrajšani oziralni stavki.
- Omenili smo vzporednost med glagolskimi, samostalniškimi in pridevniškimi zvezami. Vse imajo določila in dopolnila. Tako kot glagol in samostalnik tudi pridevnik lahko podeljuje udeleženske vloge. Zgoraj v (2) je navedenih nekaj primerov, tu jih je še par.
 - Pridevniška dopolnila so enako kot glagolska in samostalniška, lahko v rodilniku, ki znotraj pridevniške in samostalniške zveze kot privzeti sklon nadomešča tožilnik, dajalniku, ki ima tudi znotraj pridevniške zveze tipično zaznamuje prejemnika, ali v predložnih sklonih.

(14)	<i>slave lačen fant</i>	<i>fant, lačen slave</i>	<i>ki je lačen slave</i>	ROD
(15)	<i>delu predana oseba</i>	<i>oseba, predana delu</i>	<i>ki je predana delu</i>	DAJ
(16)	<i>na gobe nor Francoz</i>	<i>Francoz, nor na gobe</i>	<i>ki je nor na gobe</i>	PRED
 - pridevniško dopolnilo je morda lahko tudi celoten odvisni stavek (za razliko od zgornjih primerov, stavčno dopolnilo v (17) ne dobi od pridevnika 'lepa' nobene udeleženske vloge.

(17)	<i>da ji ni para lepa punca</i>	<i>punca, lepa, da ji ni para</i>	<i>ki je lepa, da ji ni para</i>
			<i>*ki je, da ji ni para, lepa</i>
 - AMPAK: tam, kjer bi pričakovali stavčna dopolnila pridevnikom, jih ne najdemo vedno. To je pri pridevnikih tipa *vprašan, izprašan, razložen* itd.
 - Pri (18 b,c) stavčno dopolnilo nikakor ne more biti v istem sestavniku kot pridevnik. To se zdi čudno, četudi bi se morda lahko razložilo. (18č,d) imata reduciran oziralni stavek znotraj katerega je površinska sestavniškost morda le posledica primankljaja naslonk. (18e) je precej mejen, če je sploh sprejemljiv (če vprašanje izgovorimo kot eno besedo, se zdi možen, sicer ne).

(18)	a.	<i>Vprašan je bil, koliko je star.</i>
	b.	<i>*Koliko je star vprašan je bil.</i>
	c.	<i>*Star je koliko vprašan je bil.</i>
	č.	<i>To je otrok, vprašan, koliko je star.</i>
	d.	<i>Otrok, vprašan, koliko je star, je pobegnil.</i>
	e.	<i>?? Koliko je star vprašan otrok je ravnokar pobegnil.</i>
(19)	a.	<i>Otrok, izprašan o svojih težavah ...</i>
	b.	<i>O svojih težavah izprašan otrok ...</i>
	c.	<i>*? Otrok, izprašan, kaj vse je naredil, je čakal pred vrati.</i>
	č.	<i>*? Kaj vse je naredil izprašan otrok, je čakal pred vrati</i>
- Nadaljne podobnosti med samostalniško in pridevniško zvezo
- Tipična kategorija samostalniški zvez je tudi **določnost**.
 - angl.: *the car* ; nem.: *die Freundin* ; ital.: *la ragazza*
 - Slovenščini določnosti ne pozna kot samostalniške kategorije (četudi (ne)določnost

seveda je lastnost samostalniški zvez, pogovorni jezik pa ima tudi nedoločni člen), je pa to kategorija pridevnika.

- Določnost samostalniške zveze je kvantifikacija preko entitet (oseb, stvari ..., na karkoli že se nanaša samostalniška zveza), ki izmed vseh entitet izbere eno samo. Če skušamo razumeti, kaj bi določnost samostalniške zveze lahko pomenila, se moramo najprej vprašati kaj so entitete na katere se nanaša pridevniška zveza. Zdi se, da so to stopnje veljavnosti pridevnika, določnost pa bi pomenila točno določeno stopnjo veljavnosti pridevnika. Stopnje veljavnosti pridevnika si najlažje predstavljamo pri običajnih mernih pridevnikih tipa *visok, dolg* itd. Neka palca je lahko dolga dva metra, neka pa recimo tri metre. Metri so v tem primeru že neke vrste stopnje saj si z njimi pomagamo določiti veljavnost pridevnika, z njihovo pomočjo pa tudi brez težav primerjamo veljavnost pridevnikov med seboj oz. primerjamo dolgost kot lastnost. To je precej na hitro razložena precej zahtevna tema ...

- Knjižna slovenščina določnost izraža s končnico na pridevniku, pogovorna pa s „členom“ *ta*
(20) *Kupil sem dva svinčnika, zelenega in rumenega. Zeleni (svinčnik) mi je bolj všeč.*
»Kupu sm si dva svinčnika, zelenga in rumenga. Ta zelen (svinčnik) mi je bol ušeč.«
- Slovenska slovnica (Toporišič 2001) o določni obliki (str. 328):
 - „Če ima pridevnik eno samo obliko, se ta rabi povsod, sicer določno uporabljamo, ko se sprašujemo 'kateri, katere vrste'.“ V običajni (pogovorni) slovenščini se ta razlika izgublja.
 - a. *očetov avto* *avto je očetov*
 - b. **očetovi avto* *(*ta očetov avto* (na prvo žogo nesprejemljivo, vendar možno v prav specifičnem kontekstu)
 - Če pogledamo, kje vse se določna oblika rabi (po SS), opazimo, da sta določna oblika in določni „člen“ *ta* v rabi takorekoč popolnoma prekrivna. Pokazali bomo torej, da sta skladijsko gledano to ena in isti element. In ker je določnost, kot bomo tudi opazili, vezana na pridevnik, bomo videli, da je pridevniška zveza tudi v tem pogledu vzporedna s samostalniško.
 - Ob podrobni skladijski analizi slovenskega določnega člena sicer opazimo, da nima prave funkcije določnega člena, saj je prej nekakšen osebek malega stavka, ki vsebuje pridevnik. Vendar je v pomenskem smislu še vedno zelo blizu določnemu členu.
 - Poglejmo v Slovensko slovnico, kaj v njej piše o določni in nedoločni obliki pridevnika.
 - **Nedoločno obliko** pridevnika uporabljamo, kadar odnosnico lastnostno natančneje določamo, tj. kadar se po pridevniku sprašujemo s kakšen/ -šna/ -o:
 - po cesti jo je primahal *mlad* fant. Bil je čudno *oblečen*: na glavi je imel *širokokrajen* slamnik, život mu je stiskal *širok* pas, *okrašen* z ornamentom, skoraj do kolen se mu je ob strani spuščal *velik* samokres.
 - V teh primerih se zdi uporaba *ta*-ja nepravilna oziroma vedno prinese s seboj še nek dodaten pomen, ki se zdi v teh primerih neželjen.
 - **Določno** obliko uporabljamo:
 1. Ko je govora o že znani lastnosti samostalnika.
(21) *V neki vasi sta živela dva kmeta: eden je bil bogataš, drugi pa prava sirota.*
*Nekega dne se je **bogati** kmet odpravil na semenj.*
 - Tu bomo vedno uporabili tudi *ta*.
*Nekega dne se je **ta bogat** kmet odpravil na semenj*
 2. Kadar pridevnik označuje posebno vrsto predmeta, pred katerega imenom stoji, kar je tudi tipična raba določnega člena *ta*. Nekateri primeri sicer niso najobičajnejši, a se zdi, da je

večinoma raba prekrivna.

(22) *ko je **beli** kruh pošel, je prišel ne vrsto **črni***

- *ko je **ta bel** kruh pošel, je prišel na vrsto **ta črn***

(23) *cestni prah, pustni torek, šivalni stroj, stari oče ...*

- *?? ta cestn prah, ta pustn tork, ta šivaln stroj, ta stār fotr ...*

3. Za kazalnimi zaimki in za *ves*. *Ta* se zdi za kazalnimi zaimki takorekoč obvezen.

(24) *tisti dobri prijatelj, ta prelepi kraj,*

*tisti *(ta) dobr prjatu* (prim. z 'en dobr prjatu')

(25) *ves ljubi dan,*

?? ves ta ljub dan?? (ta primer sicer res ni najboljši, vendar je 'ves ljubi dan' stalna besedna zveza – fraza, za katere pa veljajo drugačna pravila)

– Če *ves* pomeni 'popolnoma, docela', potem za njim ni določnega prid.

(26) *domov se je vrnil ves bel od snega*

** ves ta bel od snega*

4. kadar kakovostni pridevnik uporabljamo vrstno (podobno že zgoraj)

(27) *znani umetnik, mladi mož, pogumni krojaček,*

?lažnivi kjukec? (ta primer je sicer naveden v

Slovnici, vendar ni prav jasno zakaj, saj to ni vrstna raba, ker je lastno ime)

i. *ta znan umetnik, ta mlad mož, ta pogumn krojaček*

5. kadar pridevnik rabimo, kot samostalnik: vse oči so bile uprte vanj a obtoženi se za to ni zmenil. *Bolni (bolnik), dežurni, bližnji, moški, stari, modri, Dušan Silni, Rihard Levjesrčni, ??Zofka Kvedrova??* (*Kvedrova* je tukaj zopet nekam čuden primer iz Slovnice, saj je to prej samo ime ... je pa res, da je to ime izpeljano iz svojilnega pridevnika, vendar svojilni pridevnik, četudi pomensko določen, nima določne oblike, o čemer govori tudi slovnica)

i. *ta stari, ta beli, ta bolni ...*

– določna oblika je nadalje prisotna še

– o vrstilni števniki

(28) *prvi, drugi, tretji ...*

zadnji

ta prvu, ta drug, ta tret ...

ta zadn

– Ti primeri so *inherentno določni* saj je prvi, drugi ali zadnji vedno lahko en sam. Reči, da je neka stvar prva, torej zelo natančno določa identiteto tej stvari/osebi.

– V teh primerih je možno reči tudi *ta prvi, ta drugi, ta tretji ... ta zadnji*, torej z nekakšnim podvajanjem določnosti, vendar gre tu verjetno za nekaj drugega.

– o presežniki

→ inherentno določni

▪ *najboljši, najvišji, najcenejši ...*

▪ *ta najboljš(i), ta najviš(ji), ta najcenejš(i)*

– Tudi ti primeri so *inherentno določni* saj je najboljši vedno lahko en sam. Reči, da je neka stvar najboljša, torej zelo natančno določa identiteto tej stvari/osebi.

– Tudi tu se zdi, da je možno podvajanje končnice, vendar je to res verjetno le povezano s tem, daje *-i* možna pridevniška imenovalniška končnica za moški spol ednine.

– o razni drugi inherentno določni pridevniki

▪ *isti – taisti*

- Zopet podvajanje ...
- o za svojljnimi pridevniki in zaimki
 - *moj rdeči avto* *moj ta rdeč avto*
 - *Petrov črni bicikel* *Petrov ta črn bicikel*
- Svojljni pridevniki tudi tipično naredijo samostalniško zvezo določno. Angleški saški roditelj 's tipično postavljajo v jedro določilniške zveze (D). Po svoje imajo podoben efekt na samostalniško zvezo kot kazalni zaimki.
- o lahko tudi v nedoločni samostalniški zvezi
 - *nek zeleni kuščar* *en ta zelen kuščar*
- To je ena od posebnosti slovenske določne oblike in pridevniškega določnega člena (pa tudi srbohrvaške določne oblike pridevnika) in kaže na to, da je določnost res vezana le na pridevnik, ne pa tudi na samostalnik in preko njega na celotno samostalniško zvezo.
- o Tako kot dolga oblika, se tudi *ta* pojavlja samo ob pridevnikih (in tistem, kar ima funkcijo pridevnika). Ne moremo ga postaviti ob gol samostalnik, kakor tudi določne oblike ne moremo uporabiti na samostalniku.
 - **človek-i* **ta človek*
- o Tako kot dolga oblika, je tudi *ta* omejen na položaj levega prilastka.
 - V drugih položajih je dejansko levi prilastek praznemu samostalniku. O tem je več napisanega v Marušič in Žaucer 2007)
- (29) *Janez je najboljši/najvišji.*
Peter je ta najvišji/ta najboljši.
- Povsod, kjer se *ta* so pojavlja z *-i*, *-i* verjetno ni določna oblika. Pri teh pridevnikih, ni razlike med določno in nedoločno obliko. Tako da je *-i* pač edina oblika pridevnika.
- Rekli smo, da je *ta* tesno vezan na pridevnik, vendar pa je *ta* še vedno samostojna skladijska enota, ki je od pridevnika ločena. To se lepo vidi po tem, da med pridevnik in *ta* lahko postavimo kak prislov, ki pridevnik modificira.
 - (30) *ta frišno pofarban bicikl*
- o *ta* se pojavlja tudi ob prislovih narejenih iz določnih pridevnikov in če se takšen prislov znajde v pridevniški zvezi s *ta*-jem, se *ta* podvoji
 - (31) a. [*ta prvič*] *sem članek bral počasi*
 - b. *tá* [*ta* [*ta prvič*] *spohan*] *šničl*
- V primerih (30a-c) gre za zanimive primere oklepajnega paradoxa.
 - Kar je pomensko ena enota, je v dveh glasovnih enotah, kar pa je glasovno ena enota se pomensko nahaja v dveh enotah.
- (32) a. [[*ta prvi*]-*ič*]
- b. [[*ta zadnji*]-*krat*]
- c. [[*ta absolutno zadnji*]-*krat*]
- d. [[*ta prve*] *trikrat/parkrat*]
- *ta* se lahko podvaja
 - (33) (*ta*) *nar ta boljš* »mučo let nazaj je bil pa res **ta** nar **ta** boljš pir« (splet)
 - prim. *ta narboljš* »**ta** narbolš avto pa je yugo« (splet)
 - ta pred ta zadn tekač* prim. *ta predzadn tekač*

ta bolj ta čiste rokavice prim. *ta bolj čiste rokavice*
ta naj ta prvič (Orešnik 1994: 108)
De ner ta vegshi Nauuk, ner ta bulshi Kunsht, ner tanuznishi Modro [t [...]]
 (Trubar 1557)

- Nadaljni primeri podvajanja *ta*-ja znotraj ene pridevniške zveze:

(34) *ta čist ta nov* (izpričano tudi na internetu),
ta skor ta zadn,
ta zlo ta dobr,
ta čist ta desn (slišano v spontani rabi),
ta res ta drage (slišano v spontani rabi)
ta nar ta bl ta rdeč,
ta čist ta nar ta bl ta nov.
 [[*ta čist ta zadnji*]-krat]

- **izjemni primeri rabe *ta*-ja**

- *ta* v resnici ni tako intimno vezan na pridevnik (nekaj teh primerov iz Orešnik 1994: 108),

(35) a. *tazahmašn/tahmašn gvant* (dobro poznano, izpričano tudi na spletu)
 b. *tazahmašnik*
 c. *ta za-okol-pasu anorak*

- predložne zveze na desni se ne morejo pretvoriti v pridevnik, niti ne sprejmejo *ta*-ja, (34b)

(36) a. *un ta za-na-reko čoln*
 b. *(*ta) čoln (*ta) za na reko*

- Mejno se da v pridevnik s pomočjo *ta*-ja pretvoriti tudi celoten oziralni stavek (le če je prenominalen)

(37) a. *Sreču sm (*ta) fanta, (*ta) ki je učiri padu s kolesom*
 b. *Sreču sm *(?ta) k-je-učiri-padu-s-kolesom fanta*

- *Ta* ni možen tudi ob:

- ujemalnih samostalniških desnih prilastkih (npr. *(*ta) ptica (*ta) pevka*),
- neujemalnih roditeljskih in dajaljskih prilastkih (npr. *(*ta) sporočilo (*ta) javnosti*).

- *Ta* se lahko ponovi tudi znotraj samostalniške zveze z dvema pridevnikoma v (23)

(38) a. *tá/un/tist [ta rdeč] [ta hiter] avto*
 RAZLAGA: 'ta rdeč od ta hitrih avtov' / 'rdeči izmed hitrih'
 b. *tá/un/tist [ta hiter] [ta rdeč] avto*
 RAZLAGA: 'ta hiter od ta rdečih avtov' / 'hitri izmed rdečih'

- Zgodovina *ta*-ja (več o tem v Martina Orožen: K določnemu členu v slovenščini. Slavistična revija 20.1:107-113. 1972 ter Marušič in Žaucer 2007)

- določni člen 'ta' obstaja že pri **Trubarju** (*ner ta bulshi Kunsht ...*)

- Omenjata ga tudi slovničarja **Kopitar** in **Miklošič** („*Ktiro kravo si drajši prodal, to pisano al to černo*“ - očitno je bil takrat današnji nepregibni *ta* še pregiben – saj so poleg 'ta'-ja imeli vsaj še 'to')

- **Škrabec** se zavzame zanj: „kadar se hoče mej stvarmi istega imena ena ali druga po lastnosti ali številu določiti“ ... *polič ta dobrega vina, ta čarno, ta lepo, ta prazniško sukňjo* ... „V takih primerih torej mi v resnici čutimo potrebo nekega določnega člena in naše slovensko ljudstvo ga v resnici rabi. Ali se je od Nemcev navadilo? Pač ne, ker ga ne rabi, kjer ga Nemci tudi rabijo, to je pred samostalniki, temuč le v primerih, kjer so ga rabili stari

Slovinci po potrebi domačega jezika.“ (Škrabec Cvetje XVI, 3. zv. 1895)

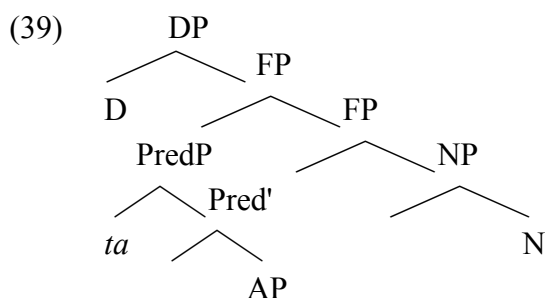
- Pregled jezikovne rabe v 19 stoletju kaže, da je *ta* dejansko bil v uporabi in bil takorekoč del knjižnega jezika, potem pa se je nekdo odločil, da je *ta* germanizem in da ga je treba zaradi tega pregnati iz knjižne slovenščine.

POVZETEK predstavljenih podatkov:

- *ta* je vezan na levi pridevniški prilastek
- *ta* se ne pojavlja na desni strani samostalnika, ne pojavlja se s pridevniki, ki niso slovnični v predikativni poziciji.

ANALIZA (po Marušič in Žaucer 2007)

- *Ta* je osebek malostavnega sestavnika (PredP), ki je v določilo neke funkcionalne projekcije nad samostalnikom. Okvirna zgradba je podana v (39)

Pridevniške zveze izven samostalniške zveze

- V spodnjem primeru (A) je pridevniška zveza *umazana* zelo očitno samostojna. Slovenščina namreč ne dopušča razstavljanja samostalniških zvez na pridevnik in samostalnik tako kot recimo srbohrvaščina.

(A) *Sava teče umazana*

- (A) je tipičen primer povedkovega prilastka oz. opisnega sekundarnega predikata (angl. depictive secondary predicate) in pomeni: „*Sava teče in je (istočasno) umazana*“
- „Povedkov Prilastek je tisti nesamostojni stavčni člen, ki naknadno pojasnjuje kak samostalnik (ali samostalniško besedno zvezo) v vlogi osebka ali predmeta (pa tudi določenih vrst prislovnega določila). Izraz naknadno pomeni, kakor že nakazano, da povedkov prilastek lahko razvijemo v samostojni stavek ob glagolu *biti*, prim.: *Sin se nam je z letovanja vrnil cel možak* ← *Sin se nam je vrnil z letovanja; je cel možak*. – *Sava teče motna* ← *Sava teče; je motna*. – *Očeta so našli mrtvega* ← *Očeta so našli; bil je mrtev*. – (*Moj stari oče je poleti hodil v obleki še platneni.*)“ (Toporišič 2004: 557)

- Povedkov prilastek dodatno pojasnjuje eno od samostalniških zvez.
 - Veljavnost pridevniške zveze je vezana na čas glavnega stavka.
 - To bi lahko pomenilo, da povedkov prilastek ni celoten stavek – nima zveze časovne morfolologije.
 - „Povedkov prilastek je skrček samostojnega stavka“ -- skrček tudi v strukturnem smislu (do tega bomo še prišli).

(40) *Peter vedno pride domov pijan.*

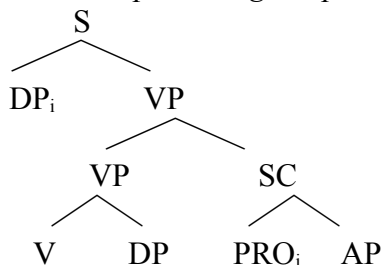
Janez je Petra udaril vsega pijanega.

- Kdaj je bil Peter pijan?
- Ko je prišel domov oz. ko ga je Janez udaril.

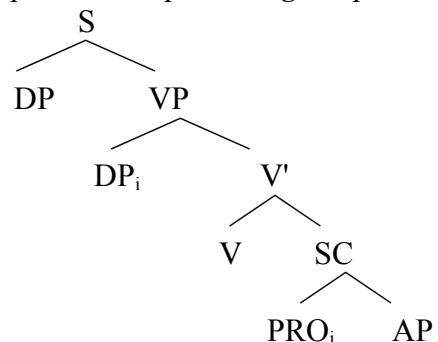
- Načeloma je povedkov prilastek lahko katerikoli besedna zveza, ki se lahko pojavlja kot povedkovo določilo v enostavnih predikativnih stavkih.
 - pridevniška zveza → *Janez je prišel ves blaten.* -- *Janez je ves blaten.*
 - samostalniška zveza → *Peter se je vrnil cel možak.* -- *Peter je cel možak.*
 - So še druge možnosti, ki niso tako očitno predikativne, recimo
 - po SS: *Videl sem te iti domov.*
 - Vendar: **Janez je iti domov.*
 - Ta primer ni tako jasen. Po eni strani je to Accusativum cum infinitivum, po drugi strani prejme tožilniški predmet udeležensko vlogo prizadetega od glagola *videti*.
 - Če vidimo sledi v snegu, lahko rečemo (41), ne pa (42), kar pomeni, da je tisto kar vidimo v stavku (42) dejansko Peter.
- (41) *Videl sem, da je Peter šel domov.*
 (42) *Videl sem Petra iti domov.*
- Možni tudi še drugačni sestavniki. Vendar ker to niso pravi predikati morda niso sorodni pravim opisnim drugotnim predikatom.
 - *Vrnila se je veselega srca*
 - *Micka je veselega srca* – ni prav očiten predikat (četudi možen)
 - predložna zveza: *Spoznali so ga za krivega / za delavnega človeka.*
 - **Meta je za krivo.*
 - vezniška zveza: *Vrnil se je kot odvetnik / prihaja kot odposlanec predsednika vlade*
 - **Peter je kot odvetnik*
 - *Vidim te zvezdnika*
 - **Stane je zvezdnika*
 - Nas zanimajo predvsem pridevniški povedkovi prilastki – pravi (opisni) drugotni predikati = (depictive secondary predicate)
- Običajno so opisni drugotni predikati možni le za osebkne in direktne predmete.

(43) *John_i drank the coffee_j hot_j tired_i.*
 **John gave Mary_i the coffee tired_i.*
 - standardne analize so skušale razložiti zakaj so drugotni predikati možni le za osebkne in direktne predmet.

(44) *osebkov opisni drugotni predikat*

(45) *predmetni opisni drugotni predikat*

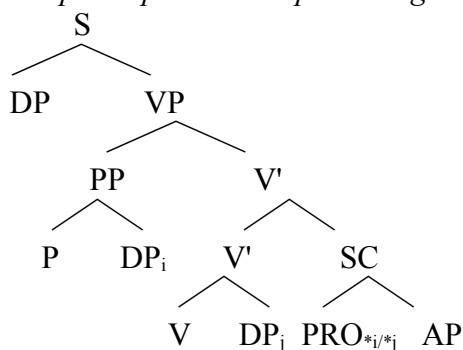

- PRO je osebek malega stavka (SC = small clause), ki mora biti s-poveljevan s strani

primernege dostopnega argumenta. PRO je običajno tudi vključen v analize nedoločniških polstavkov, saj PRO ne potrebuje sklona, ki ga ne tu ne v nedoločniških polstavkih ne more dobiti. PRO je zato tukaj najprimernejši osebek tega malega stavka.

- povedkovi prilastki, ki so vezani na osebek so prilepljeni na najvišjo glagolsko projekcijo, zato lahko njihove osebke s-poveljuje le osebek.
- Povedkovi prilastki, katerih nanosnica je predmetna samostalniška zveza pa se nahajajo globoko v stavku in ker je najbližji dosegljiv s-poveljujoči argument direktni predmet, so ti povedkovi prilastki razumljeni z nanosnico na predmetu.
 - Drugače velja za povedkove prilastke katerih nanosniki so samostalniške zveze znotraj predložnih besednih zvez. Ker take samostalniške zveze nimajo moči s-poveljevanja ven iz predložne zveze, ne morejo biti nanosnice PRO-ja v malem stavku. Zato so povedkovi prilastki z nanosniki, ki so nepremi predmeti, neslovnični.

(46) *Nepremopredmetni opisni drugotni predikat

- Slovenski povedkov prilastek je v tem pogledu precej poseben, saj je možen v vseh sklonih. Zgoraj smo že videli

- dajalnik: *Metki je Peter čist pijani predstavil Janeza.*
- roditeljski: *Peter Metke ni hotel predstaviti Janezu čist pijane.*
- predložni – samo če sta SZ in PridZ stični

(47) a. *Na Petra še čist pijanega smo naleteli na obali.*
 b. **In potem sem na Petra naletel še čist pijanega na obali*

- (47b) je nesprejemljiv ob nevtralni intonaciji. Drugače kot v recimo srbohrvaščini, v slovenščini ni mogoče razbiti sestavnikov.
 - Franks (2007) – predavanje na konferenci v Novi Gorici

(48) *Sestrina mi prijateljica kaže ...*
Vukina se čerka udala.
O izuzetno razgovaramo zanimljivoj knjigi.
Sestra če mi ga i njen muž dostaviti.

- V hrvaščini se načeloma lahko takole razbijajo skladenjski sestavniki, vendar verjetno tudi v hrvaščini to ni nevtralna intonacija.
- Slovenščina tega ne dopušča na enak način. Kaj takega je možno le s kontrastivno intonacijo, pa še tu se zdi to bolj pesniški jezik kot kaj drugega. Pesniški jezik smo izključili že povsem na začetku, saj zaradi ritmike in rime pogosto obrnemo celotne stavke na glavo.

(49) *O zelo zanimlvi se pogovarjamo knjigi, ne o zelo dolgočasni.*

- Zato v slovenščini tudi ni možno ločiti povedkovega prilastka od samostalniške zveze v primeru (47b).

- Zaradi zgornjih podatkov moramo standardno analizo povedkovega prilastka opustiti. Ne le, da se povedkov prilastek lahko nanaša na nepreme (dajalniške, rodilniške itd.) predmete, temveč je problem tudi že zaradi ujemanja po sklonu med nosnikom in povedkovim prilastkom. Če PRO nima sklona, kako lahko pridevniški povedkov prilastek dobi enak sklon, kot ga ima nosniška samostalniška zveza.
- Poglejmo sedaj nekaj lastnosti povedkovih prilastkov, ki nam bodo pomagale ugotoviti, kakšna bi morala biti zgradba povedkovih prilastkov.

- **Postnominalnost – desni prilastek?**

- o Vrstni red znotraj pridevniške zveze v povedkovem prilastku je enak vrstnemu redu znotraj pridevniške zveze v običajnem predikativnem stavku (prim. zgoraj)
 - *Janez je pijan kot svinja* **Janez je kot svinja pijan*
 - *Peter je utrujen ko mucika* **Peter je ko mucika utrujen*
- Iz tega lahko sklepamo, da je povedkov prilastek (podobno kot desni prilastek znotraj samostalniške zveze) osiromašen predikativni stavek.

(50) *Janez je prišel domov utrujen ko mucika*
 ?**Janez je prišel domov ko mucika utrujen.*

- **Pomenske lastnosti**

- o Drugotni predikati so vedno razumljeni, kot da veljajo istočasno kot dogodek glavnega stavka. Nimajo možnosti samostojne določitve časa dogodka. Sklepamo lahko, da so to stavki, ki pa so nepopolni, saj nimajo lastne zveze časovne morfologije.
- o Na to restrikcijo je vezana tudi omejitev tipa predikatov. Drugotni predikati so namreč lahko le predikati **trenutnega pomena**.

▪ trenutni pomen (stage level)	stalni pomen (individual level)
▪ <i>pijan, utrujen</i>	<i>intelligenten, visok</i>
▪ <i>Gasilci so (ta trenutek) na voljo</i>	<i>gasilci so altruistični</i>

(51) *Meta je prišla na zabavo vsa inteligentna.*

- Ni res, da bi Meta bila inteligentna, ko je prišla na zabavo (ali je inteligentna skozi, ali nikoli)
- Ko je Meta prišla na zabavo, se je delala vso inteligentno

- **Restriktivnost vs. nerestriktivnost**

- o Povedkov prilastek ni samo desni prilastek saj je med njima velika razlika.

(52) a. *Vsi gusarji so zadeti kot mina jedli čevape.* – povedkov prilastek

b. *Vsi gusarji zadeti kot mina so jedli čevape.* – desni prilastek

- o Desni prilastek 'zadeti kot mina' v (52b) bomo razumeli kot da tvori restrikcijo kvantifikatorja 'vsi' skupaj s samostalnikom. Samostalnik in desni prilastek tvorita pomensko enoto. (52b) torej pomeni:

- (52b) = samo gusarji, ki so bili zadeti ko mina so jedli čevape. – restriktivno branje

- o Povedkov prilastek na drugi strani ne tvori pomenske enote skupaj s samostalnikom, temveč ga razumemo kot modifikator celotne samostalniške zveze.

- (52a) = vsi gusarji so jedli čevape in vsi gusarji so bili zadeti ko mina. – nerestriktivno

- **Razlika med desnim in povedkovim prilastkom**

- o Povedkovi prilastki lahko modificirajo katerokoli samostalniško zvezo, tudi imena in zaimke, desni prilastek tega ne more.

- (53) *Včeraj smo bili pri Petru/njemu pijanemu k žolna*
**Njega altruističnega sem slišal govoriti*
**Petra inteligentnega sem slišal cepiti drva*

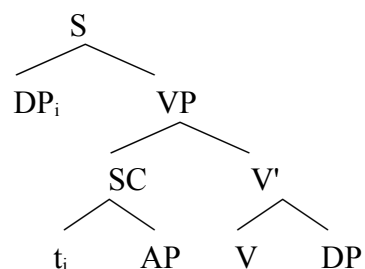
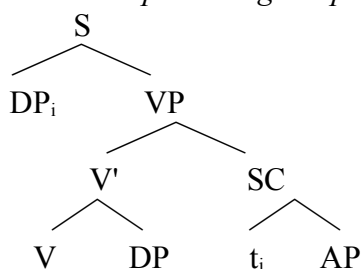
- o Povedkovi prilastki so lahko ločeni od samostalniške zveze, desni prilastek ne more biti. Ker je pridevniška zveza po pomenu trajna (individual level), biti non-stop pijan pač ne moremo biti samo kratek čas, je nemogoča kot povedkov prilastek. Zato je ne moremo ločiti od samostalniške zveze.

- (54) a. *Otrok, non-stop pijan, mi je zatežil za jurja.*
 b. **Otrok mi je non-stop pijan zatežil za jurja.*

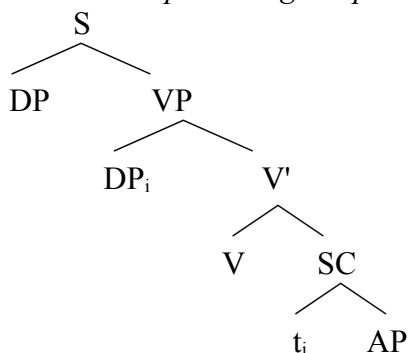
– **Analiza** Marušič, Marvin in Žaucer (2003)

- Imamo osiromašeno predikacijsko zgradbo – mali stavek brez projekcije časovne morfologije.
- Ta mali stavek je lociran kjerkoli oziroma vedno v istem položaju, kjer bi sicer bila locirana samostalniška zveza, ki je nosnik tega povedkovega prilastka (ki je razumljena kot osebek tega drugotnega predikata).
- V osebkovi poziciji malega stavka je samostalniška zveza, ki jo opisni drugotni predikat modificira. Samostalniška zveza se premakne iz notranjosti tega malega stavka v glavni stavek, kjer dobi sklon in tako naprej.

- (55) *Osebkov opisni drugotni predikat*

- (56) *Predmetni opisni drugotni predikat*

- (57) *Predložni predmeti in opisni drugotni predikat*

